

A természetkárosítás bűncselekménye felderítésének és vizsgálatának kérdései

dr. Tilki Katalin
tudományos munkatárs
OKRI

2021. október 12.

A kutatás célja, módszere

A kutatás kezdeményezője: Legfőbb Ügyészség

A mostani kutatást megelőző elemzések:

- A Natura 2000 területek vonatkozásában elkövetett természetkárosítás (Btk. 243. §) miatt indult büntetőeljárások tapasztalatai (2015)
- A Vám- és Pénzügyőrség szerepe a környezetvédelemben (2008)
- A környezetkárosítás és természetkárosítás jogalkalmazói gyakorlata (2003)

A kutatás tárgya:

- milyen okok vezetnek a gyakorlatban a feljelentés elutasításához, illetve a nyomozás megszüntetéséhez,
- milyen nehézségek és „buktatók” jelennek meg a nyomozás folyamán

A kutatás módszere: büntetőügyek tanulmányozása, jogesetek elemzése

Az empirikus kutatásról

Összesen 85 eset képezte a vizsgálat alapját.

Feljelentés elutasítására 3, rendőrségi nyomozás megszüntetésre 15, ügyészségi nyomozás megszüntetésre 67 esetben került sor. Nyomozás felfüggesztése 8 ügy.

A büntetőeljárás általában:

- gyógyhatású készítmények engedély nélküli behozatala,
- fokozottan védett/védett madarak elpusztítása, fészkelőhelyek megsemmisülése,
- fokozottan védett halak kifogása miatt, továbbá
- Natura 2000 területen engedély nélküli tevékenység, illetve
- jogosulatlan fakitermelés okán indult.

- Az eljárás alapjául szolgáló cselekmények megyénkénti megoszlása:

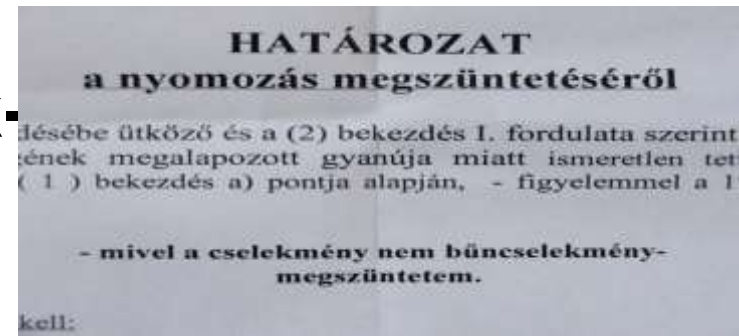

A feljelentés elutasításával lezárt ügyek

- A büntetőeljárás általában védett élő szervezetre vagy az EU-ban természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeire elkövetett természetkárosítás büntette [Btk. 242. § (1) bek. b) pont] alapos gyanúja miatt indult.
- Volt olyan eset is, amelyben ismeretlen személy tüzet okozott, melynek következtében az ott élő védett növények elpusztultak és emiatt tett feljelentést az illetékes nemzeti park igazgatóság.

A nyomozás megszüntetésekről

- megrovást alkalmaztak (31 ügy);
- büntethetőséget kizáró ok - tévedés – állt fenn (27 ügy);
- az elkövetett cselekmény nem minősült bűncselekménynek
- (7 ügy);
- a nyomozás adatai alapján nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése (6 ügy);
- nem a gyanúsított követte el a bűncselekményt (6 ügy);
- elévülés (3 ügy);
- a gyanúsított halála (1 ügy);
- gyermekkor (1 ügy).

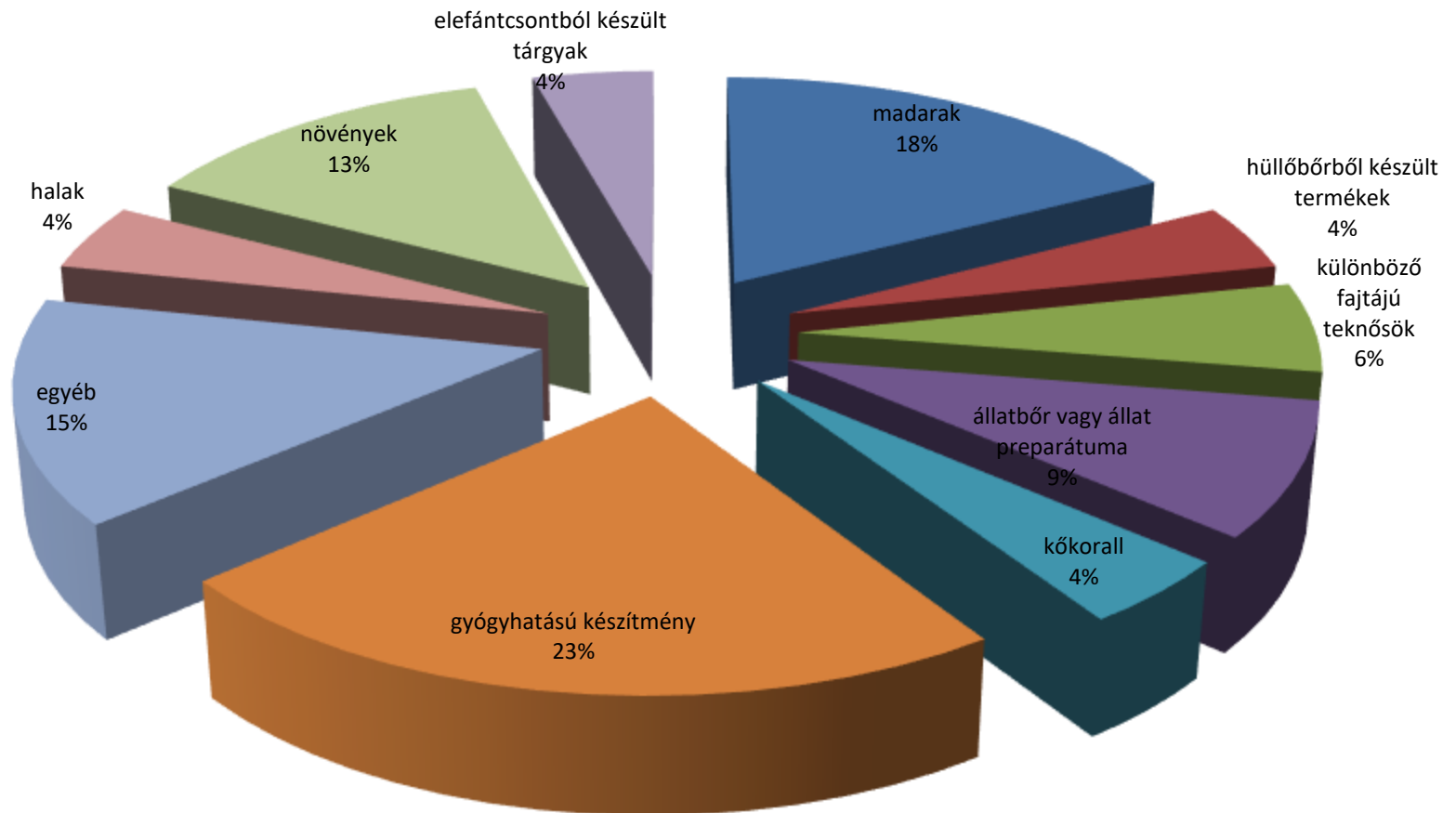
Ezekben az ügyekben a nyomozás során általában az derült ki, hogy:

- a terheltek olyan gyógyhatású készítményeket rendeltek meg, amelyeknek az összetevőit nem ismerték alaposan, nem tudtak arról, hogy a CITES hatálya alá tartozó növény vagy állat származékát tartalmazza, és ezért azzal sem voltak tisztában, hogy behozataluk engedélyhez kötött; valamint

- Natura 2000 területen különböző munkálatokat engedéllyel végeztek, illetve a munkálatok nem Natura 2000 területen történtek, továbbá nem valósult meg az élővilág veszélyeztetése, adott mértékű károsítása és a fent megjelölt védettségi terület jelentős mértékű megváltoztatása, károsítása vagy megsemmisülése.

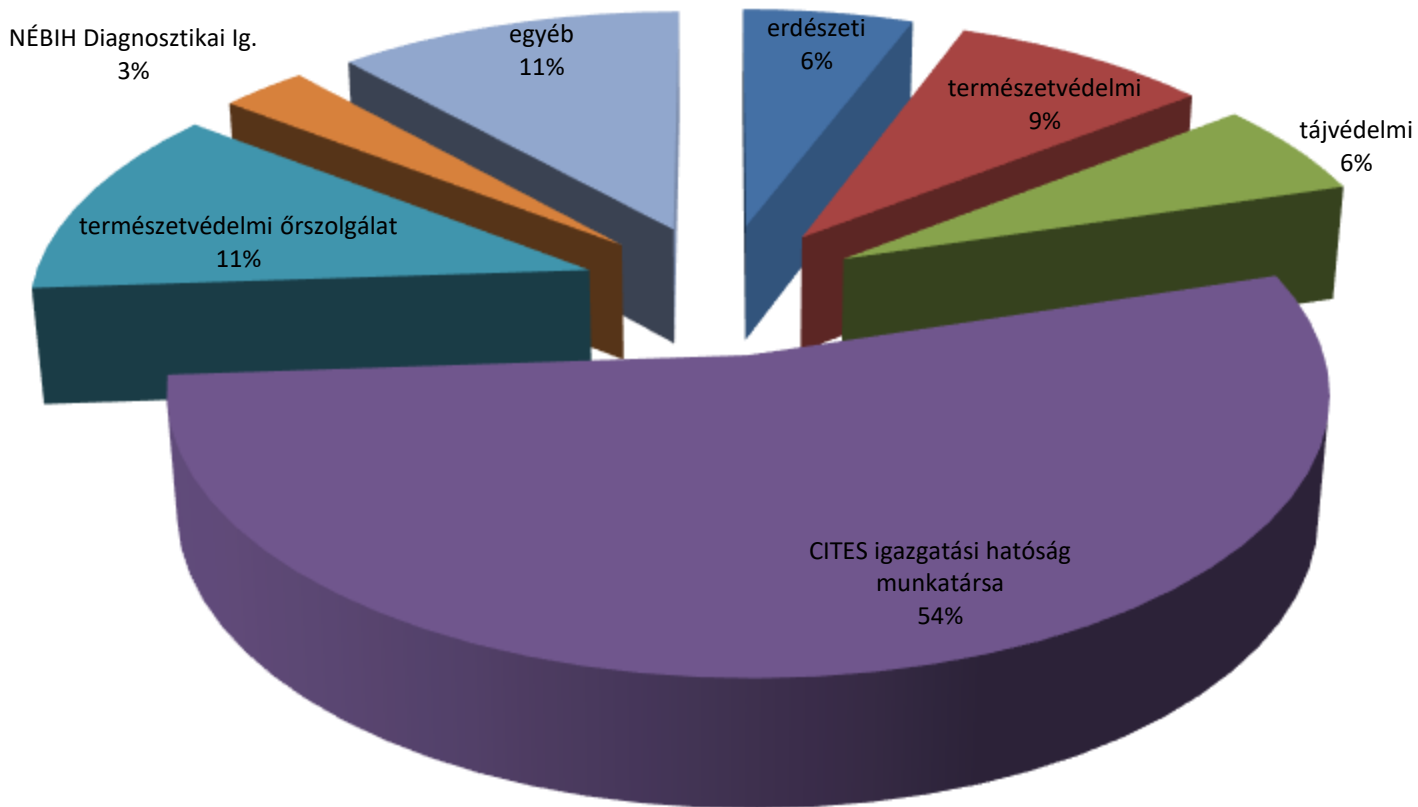
Jellemző elkövetési tárgyak

Lefoglalás 35 ügyben, 17 eset elkobzás, 13 ügy élő példányok.

Szakértői, szaktanácsadói közreműködés

Társadalomra veszélyességben való tévedés VAGY ténybeli tévedés?

Ha a terhelt tisztában van a büntető jogszabály (természetkárosítás) mint keretdiszpozíció alkalmazása szempontjából alapvető tényekkel DE az azt kitöltő igazgatási normák (természetvédelmi szabályok) előírásaival nem.

L. Ü. álláspontja:

- A tévedés a természetkárosításnál rendszerint ténybeli tévedés esetén jöhet szóba.

Ténybeli a tévedés akkor, ha a tényállásszerű cselekményt megvalósító személy tudata az elkövetéskor nem fogja át a konkrét bűncselekmény törvényi tényállásának valamely tárgyi oldali ismérvét. A szándékos bűncselekmény megvalósításához az elkövetőnek a törvényi tényállás tárgyi oldali ismérveivel kell tisztában lennie.

- A természetvédelmi szabályok ismeretének hiánya esetén nincs lehetőség a Btk. 20. §-a vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazására.

Btk. 20. § (2) Nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van.

(3) Nem zárja ki a büntethetőséget a tévedés, ha azt gondatlanság okozza, és e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli.

Kúria álláspontja:

- A büntetőjogi keretdiszpozíció tartalmát kitöltő igazgatási jogszabályt érintő tévedés társadalomra veszélyességben való tévedés.

Jog eset:

- Pampaszarvas koponya és agancs behozatal CITES export és import engedélyek nélkül.
- Nyomozás megszüntetése tévedés miatt.
- Ez ellen nem éltek panasszal és a felettes ügyészség nem rendelte el hivatalból a nyomozás folytatását.
- Ennek ellenére az eljáró ügyészség írásbeli beadványt nyújtott be a bírósághoz a nyomozás folytatása miatt.

I. f. bíróság:

- Ügyészi indítvány nem megalapozott.
- Legfelsőbb Bíróság Bfv. II.360/2007/5. számú ítélete
- 13/2000. (V. 12.) AB határozat Kukorelli István indokolása
- 338/97/EK tanácsi rendelet 2. cikk t) pont szerinti példány fogalma

- A terhelttől foglalkozása alapján nem volt elvárható az igazgatási jogszabályok ismerete.
- A tévedés mint büntethetőséget kizáró ok fennállt, tehát a nyomozás folytatásának elrendelése nem indokolt.

Ügyészség: fellebbezést nyújtott be a nyomozás folytatásának elrendelése miatt.

II. f. bíróság:

- Az I. f. bíróság döntése helytálló, DE eltérő érveléssel.
- A testületnek abban kellett volna döntenie, hogy a nyomozás folytatása iránti indítvány megalapozott-e.
- Az ügyészség nem adta indokát, hogy miért indítványozta a nyomozás folytatását, a nyomozás jogcímét és indokolását helytelenítette.

A társadalomra veszélyesség tipikus esete:

- a társadalomra veszélyességet kizáró okok fennállásának téves feltételezése, valamint
- a keretdiszpozíciót kitöltő igazgatási norma tartalmában való tévedés.

A nyomozást nehezítő tényezők

- időmúlás

A nyomozást nehezítő tényezők

- megfelelő monitoring vizsgálatok hiánya

A nyomozást nehezítő tényezők

- a védett és védettség alá nem tartozó területek összekeverése

A nyomozást nehezítő tényezők

- mi ténykérdés és mi jogkérdés

A nyomozást nehezítő tényezők

- védett növények külső jellemzőiről való ismeret hiánya

Összegzés I.

A jogesetek vizsgálata során felmerülő problémák:

- az állat védettsége szempontjából releváns körülmény-e az, hogy ezek az állatok vadon élők vagy mesterséges körülmények között tenyésztettek;
- az 1996. évi LIII. törvény kiterjed-e a mesterséges körülmények között tenyésztett védett állatok egyedeire, avagy csak a vadon élő állatokra;
- megvalósul-e a természetkárosítás büntette akkor, amikor a terheltek az ország területére történő belépésükkor a tenyésztett állatok behozatalához szükséges okmányokkal rendelkeznek, de az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével nem;

A fenti kérdésekre az alábbi tanulmány ad választ: Egy természetkárosítással kapcsolatos jogeset által felvetődött kérdések Ügyészségi Szemle 2020/1.

- az igazságügyi természetvédelmi szakértők sokszor felcserélik a jelentős mértékű megváltoztatás fogalmát a jelentős károsodással.

Összegzés II.

Ezekben az ügyekben különösen fontos:

- fogalmak tisztázása;
- a háttérjogszabályok megfelelő ismerete;
- a megelőzés és a korai felderítés, hiszen minél később derül fény az esetekre, annál nehezebb bizonyítani;
- tisztázni azt, hogy a terület védett jellege az ingatlan nyilvántartásban feltüntetésre került-e;
- megvizsgálni a Natura 2000 területek elhelyezkedését a ki nem jelölt területekhez képest, az elkövetők ugyanis gyakran hivatkoznak arra, hogy az egyes területeket összekeverték;
- a természetvédelmi tájékoztatás és
- a fokozott természetvédelmi ellenőrzés.

Sokat segítené a szakembereknek a nemzeti parkoknál végzett rendszeres monitorozás, valamint a meghatározott időnként történő egyedszám-felmérés.

Kiút: rendszerszemlélet

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

